I. Privire generală

1. Limba. Limbajul vocal-articulat apare, se activează, se dezvoltă şi evoluează ca epifenomen al funcționării structurilor biologice, sociale şi culturale ale unei comunități constituite, dezvoltate şi care evoluează într-un cadru spațio-temporal concret.

Unul dintre efectele manifestării constante şi intense a comportamentului biosocial numit *activitate lingvistică* este constituirea treptată a unei structuri funcționale – limba. Aceasta este produs şi element al unei structuri relaționale complexe, fiind supusă factorilor generatori şi efectelor funcționării sale în mediu interacțional. Totodată, ea are nevoi proprii de organizare şi funcționare, fiind un sistem parțial dezvoltat în chipul propriilor nevoi structural-funcționale, dar constant orientat şi determinat de solicitările cadrului general, care vizează eficiența organizațională şi funcțională a sistemului – din perspectiva comportamentului pe care îl exprimă şi slujeşte – şi compatibilitatea sa cu factorii generatori.

2. Lingvistica. Descoperind posibilitatea de a opera analize asupra limbii – cu neglijarea altor entități şi procese, adică centrîndu-se exclusiv asupra propriei perspective –, lingvistica a căpătat iluzia autonomiei autarhice. Faptul a determinat-o să abandoneze sau să refuze poziția naturală, din cadrul antropologiei şi din cel al sociologiei şi treptat să-şi definească un obiect de studiu bine circumscris.

În fapt, nici o ştiință nu poate fi realmente autonomă, deoarece, oricît de amplă i-ar fi perspectiva şi oricît de profundă concepția, ea nu poate cuprinde, înțelege şi exprima realitatea, în integralitatea şi nuanțialitatea ei. Singură fizica, aflată la temelia oricărei cunoaşteri, ar putea rîvni cu îndreptățire la un astfel de rang, întrucît numai ea are capacitatea de a străbate solitar realitatea şi de a oferi tuturor celorlalte ştiințe învățăturile pe care singură le-a aflat. Dar fizica nu face astfel.

Fără a cunoaşte amplificări şi aprofundări consistente şi durabile la nivel teoretic, tehnica de investigație lingvistică s-a rafinat continuu – neajungînd astfel la rezultate utile de mare încredere pentru alte ştiințe şi care să susțină dezvoltarea în continuare a propriului corp teoretico-metodologic. De aici se înțelege că, aflată în avalul multor altor ştiințe, lingvistica nu poate trăi prin sine, întrucît explicațiile pe care le oferă au continuă nevoie de temeiul şi de validarea ştiințelor din amonte. Mai mult, temele pe care le abordează ar trebui să țină de categoria celor

BDD-B842-02 © 2019 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:19 UTC)

care odată rezolvate devin contribuții ale perspectivei lingvistice la întregul domeniu al cunoaşterii umane. De aceea, ajustările interne ale propriului sistem ar trebui avute în vedere doar în caz de necesitate obiectivă, stringentă nu în sine, ci în relație cu efectele unor astfel de rezultate asupra progreselor calitative ale întregului domeniu al cunoaşterii.

Cu toate că şi-a creat metode capabile să-i confere o oarecare siguranță în judecăți, aşa cum limba nu poate exista, funcționa şi evolua separat de realitatea complexă care a generat-o şi din care este parte, tot astfel lingvistica nu poate evolua ruptă de conjuncția tuturor perspectivelor epistemice – toate constituind părți şi contributori la procesul cunoaşterii.

3. Metodele lingvisticii. Oricît de perfecționată ar fi sub aspect tehnic, orice metodă care dezvoltă tendințe exclusiviste (voalate sub aparența acurateții, a maximei coerențe interne şi a aplicabilității specifice) ajunge curînd să genereze rezultate eronate, să manifeste constrîngeri, prezentînd pericolul izolării şi dogmatizării.

Marele simptom îl constituie explicațiile care încep să deformeze realitatea spre a o potrivi constructelor teoretice – care, de fapt, ar trebui să urmeze cuprinderii şi înțelegerii realității. Apoi, artificial segmentată şi arbitrar interpretată, realitatea este forțată să-şi asume chipul țesăturii rezultate din acțiunea filtrelor acelei teorii, a metodelor şi instrumentelor ei. Rezultatul final este că tot ceea ce nu se potriveşte teoriei, ori nu poate fi redus la ea, este repudiat, negat sau ignorat. Cu alte cuvinte, se ajunge în situația în care teoria nu se mai construieşte conform realității pe care o are de redat întocmai, ci realitatea devine o explicație ilustrativ-justificativă a teoriei preconstruite (intuitiv, hermeneutic, rațional).

Dar oricît de ingenioase ar fi în sine şi oricît de roditoare ar părea a fi pentru sine, o formă a cunoaşterii şi o metodă care încearcă a-şi supune realitatea nu pot construi altceva decît o cale de rătăcire. Aceasta întrucît rostul cunoaşterii ştiințifice – dimpreună cu metodele şi instrumentele pe care le întrebuințează – este de a cuprinde şi înțelege, de a analiza imparțial şi a explica obiectiv realitatea, întocmai cum este ea.

Desigur, lipsa unei metodologii închegate şi a unor instrumente adecvate, apoi a unor tehnici de investigație la fel de evoluate pentru aspectele biologic şi social ale limbii, care să procure date de încredere spre a deveni pietrele de temelie ale unor teorii valide, poate fi frustrantă. Dar faptul se datorează – şi vădeşte, totodată – poziției de reală şi obiectivă subordonare şi dependență în care se află lingvistica, în raport cu ştiințele supraordonate. Atît în încercarea de a împrumuta

BDD-B842-02 © 2019 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:19 UTC)

sau de a-şi crea singură metode şi instrumente – act ce-i dă aparenţa autonomiei –, cît şi în acţiunile prin care încearcă să-şi construiască teorii separate de cele ale altor ştiinţe – act ce-i întăreşte iluziile –, apoi în procesele de extrapolare fără temei a teoriilor acelora, lingvistica e tentată să procedeze ca şi cum ar fi o ştiinţă neatîrnată de altele şi în toată puterea cuvîntului – ceea ce este de-a dreptul eronat.

4. Conjuncţiile lingvisticii. Din această cauză, cercetarea şi cunoaşterea lingvistică au nevoie în primul rînd de rezultatele cercetării şi cunoaşterii din domeniile biologiei şi sociologiei – adică ale acelor domenii care se ocupă cu sursa limbii şi cu suportul care o întreţine –, apoi al antropologiei şi al filozofiei –, adică ale acelor domenii care se ocupă cu modalităţile de existenţă, dezvoltare şi evoluţie ale complexului biosocial care a generat limba şi care pot fundamenta paradigma epistemică numită *lingvistică*. Asumîndu-şi poziţia reală pe care o deţine în cadrul domeniilor cunoaşterii – clar fixată de filozofia ştiinţei, de altfel –, lingvistica poate fi mult mai eficientă în acţiunile şi în rezultatele ei.

Avînd în vedere statutul real al lingvisticii în raport cu biologia, sociologia şi antropologia, multe dintre soluţiile valide la problemele lingvisticii nu pot veni decît odată cu rezultatele – unele disparate, altele conjuncte – ale acestor discipline, tot astfel cum multe dintre răspunsurile de care au nevoie biologia, sociologia şi filozofia, de pildă, nu pot veni decît din caznele lingvisticii. Nici într-un caz, nici în celălalt, aceste ştiinţe şi domenii ale cunoaşterii nu pot acţiona eficient dacă se ignoră între ele – fie la nivelul teoriilor, metodelor şi instrumentelor, fie la cel al rezultatelor –, dacă se privesc din perspectivă necolaborativă şi dacă nu-şi transmit reciproc atît rezultate, cît şi învăţături.

De altfel, modelul real, optim şi eficient al chipului în care există şi se dezvoltă ele şi în care pot interacţiona benefic îl oferă însăşi realitatea complexă pe care acestea s-au însărcinat a o descifra, a o cunoaşte şi transmite. Prin urmare, ceea ce rămîne de înţeles este că deşi – uneori şi numai cu temătoare precauţii reticent hrănite cu încredere – realitatea poate fi mai lesne de cuprins la nivelul componentelor ei izolate (aceasta fiind cauza profundă a segregării cunoaşterii în ştiinţe specializate), în cele din urmă, înţelegerea reală vine din cuprinderea întregului, reconstituit din perspectiva conjugată a tuturor domeniilor şi modalităţilor de cunoaştere umană.

BDD-B842-02 © 2019 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:45:19 UTC)